

Degradeer de mens niet tot een willoos dier

Katholiek Nieuwsblad, 16 januari 2020

door Peter van Rijn, gepensioneerd huisarts

De Hoge Raad buigt zich over de vraag of een wilsverklaring alleen genoeg is om euthanasie te kunnen krijgen als je bijvoorbeeld zwaar dement bent geworden. Het feit dat dergelijke patiënten tegenstribbelen, geeft het antwoord al.

Kort voor Kerstmis adviseerde de procureur-generaal van het Openbaar Ministerie de Hoge Raad dat een arts niet altijd met een wilsonbekwame patiënt hoeft te overleggen over euthanasie, als die patiënt een geldige schriftelijke wilsverklaring heeft ingediend.

Aanleiding was de euthanasie die een verpleeghuisarts in 2016 pleegde op een zwaar demente vrouw die eerder een wilsverklaring had getekend. De arts vond die verklaring voldoende om tot euthanasie over te gaan. De rechter ontsloeg de arts in september van rechtsvervolging, waarna het OM in cassatie ging.

Ethisch dieptepunt

Het vonnis van de Haagse rechtbank was een ethisch dieptepunt. Is gedwongen euthanasie op een zich verwerende demente patiënt wel geoorloofd? Mogen de afweerreacties wel badinerend als niet relevant en primitief dierlijk worden afgedaan? En mogen die voorkomen worden door stiekem met een smoesje een slaapmiddel in diens koffie te doen?

De genoemde rechter bepaalde in feite dat je jezelf door een schriftelijke wilsverklaring onherroepelijk het recht op leven ontzegt hebt, en jezelf daarmee hebt gedegradeerd tot een soort dier of ding.

Het OM is hiertegen in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. Het zou logisch zijn als hiernaast ook een campagne gestart wordt om mensen te waarschuwen tegen onoverdachte en niet voorziene gevolgen van het ondertekenen van een wilsverklaring.

Tot dier of ding gedegradeerd

Als arts leg je dit aan een patiënt uit en hoop je dat deze beseft dat hij of zij zichzelf door zo'n verklaring tot dier of ding degradeert. Het is het mogelijk dat die patiënt dan antwoordt: "Ja, prima, dan doe ik dat maar." Okay, zeg je dan, u bent dan niet meer dan een beest.

Probeert u zich voor stellen hoe dat straks gaat: uw gemoedsstemming hoeft dan niet persé negatief te zijn, maar u kunt toch onverhoeds onder dwang en geweld in dan voor u onbegrijpelijke en ongewenste pijn en doodsangst worden gebracht. Waardoor u een in uw beleving onverwachte en ongewilde dood sterft.

Blind vertrouwen

Dát is het vooruitzicht dat je deze patiënt moet geven. Als deze dan desondanks tóch voor euthanasie kiest, is er nog een ander argument. In Genesis was Abraham eens zo verblind, dat hij zijn zoon wilde offeren, die in blind vertrouwen en niets vermoedend zijn vader volgde.

De kracht van de ethiek die dat gelukkig voorkwam, geldt onverminderd ook voor een mens die minder wilsbekwaam wordt geacht dan een kind. Ook een niets meer beseffende, volledig wilsonbekwame demente patiënt, hoe primitief functionerend ook, heeft er recht op zijn dokter zó blind te kunnen vertrouwen dat deze hem niet zomaar zal doden.

Acht slaan op actuele reactie van de patiënt

In de zogeheten Code of Practice voor Euthanasie van de Regionale Toetsingscommissies Euthanasie worden zelfs slaapmiddelen als Dormicum in de koffie, of fysieke actie van potige familieleden als dwangmiddelen aanbevolen als iemand tegenstribbelt.

Een échte dokter zal echter altijd acht blijven slaan op elke actuele reactie van zijn patiënt, wat deze in zijn 'vorige leven' ook beweerd heeft.

Gelukkige uitkomst

De procureur-generaal van het OM, Jos Silvis, verklaarde in de aanloop naar het genoemde verzoek tot cassatie namelijk ook dat een arts bij duidelijke aanwijzingen dat de demente patiënt echt niet dood wil, moet stoppen met de euthanasie.

Als dat wordt overgenomen, wordt het gerechtelijke vonnis waarmee het gebruik van geweld bij het toepassen van euthanasie op demente patiënten wordt toegestaan, in één klap weggevaagd .

Dat zou een gelukkige uitkomst zijn. Want het doden van een wilsonbekwame, volledig demente patiënt kan per definitie alleen maar onder dwang en met geweld plaats vinden. De betrokkene mist immers elk besef van deze opgedrongen situatie en zal er daarom nooit vrijwillig aan kunnen meewerken, daarmee aangevend niet dood te willen. Het geeft enige hoop in afwachting van het oordeel van de Hoge Raad.

Overgenomen met toestemming van Katholiek Nieuwsblad.